

Korte historie Protestantse Gemeente Oosterbeek-Wolfheze

Over de geschiedenis van de Protestantse Gemeente Oosterbeek-Wolfheze is heel wat te vertellen. Niet alleen het verhaal over de gebouwen is interessant, maar ook de veranderingen binnen de verschillende kerken zijn de moeite waard om je in te verdiepen.

Hervormd Oosterbeek

De Oude Kerk aan de Benedendorpsweg, van oorsprong zoals alle kerken een Rooms Katholieke Kerk, is de oudste en ook meest bekende kerk van Oosterbeek. Uit bodemonderzoek in de jaren 1930 en

1946 is komen vast te staan dat het gebouw tot de oudste van ons land gerekend mag worden, het zou ongeveer in 950 gebouwd zijn als houten kapel. Later werd er een stenen gebouw neergezet, het schip van de kerk. Nog weer later werd er een gotisch koor aan toegevoegd en in de 19^e eeuw werd het een kruiskerk. Er is zelfs een archiefstuk uit 1607

bewaard gebleven, wat een wonder mag heten omdat de kerk in de oorlogsjaren behoorlijk te lijden heeft gehad. Het was ook deze kerk waar de Engelse soldaten in september 1944 voor het laatst bij elkaar kwamen voordat ze de Rijn overstaken. Nog jaarlijks brengen veteranen en hun familieleden, maar ook belangstellende toeristen een bezoek aan deze kerk. Hierdoor is de Oude Kerk sterk met de historie van Oosterbeek

verbonden. Naast de Oude Kerk deed ook gebouw Thabor aan de Molenweg na de oorlog dienst als noodkerk voor zowel hervormde als gereformeerde dorpelingen. Door het groeiend aantal gemeenteleden ontstond er na de oorlog behoefte aan een tweede kerkgebouw. Deze kerk, de Goede Herderkerk, werd in het 'bovendorp' gerealiseerd aan de

Utrechtseweg hoek Talsmalaan. In 1953 werd het kerkgebouw, naar een ontwerp van F.A. Eschauzier, in gebruik genomen. De Goede Herderkerk is in 2008 verkocht aan Mijnhart Uitvaartverzorging Oosterbeek en is na een flinke verbouwing nu in gebruik als rouwcentrum.

Hervormd Wolfheze

Op het moment dat Wolfheze in 1907 als vestiging van het Psychiatrisch Ziekenhuis is ontstaan, waren de meeste inwoners gereformeerd. Later kwamen daar steeds meer hervormde gezinnen bij, maar aan het vormen van een eigen gemeente viel nog niet te denken. Oorspronkelijk werd hervormd Wolfheze ingedeeld bij Heelsum-Doorwerth, maar omdat de bevolking sterk toenam nadat er nieuwe huizen waren gebouwd in Wolfheze,

werd besloten dat heel kerkelijk Wolfheze bij Oosterbeek ging horen. Omdat er geen eigen

kerkgebouw was, werd er in Oosterbeek gekerkt. Vlak voor de oorlog waren er in Blindeninstituut Het Schild op zondag ook samenkomsten in huiselijke sfeer. Vlak na de oorlog maakte men gebruik van de gereformeerde kerk totdat in 1946 een houten kapel aan de Balijeweg kwam, aangeboden door de Wereldraad van Kerken. Na tien jaar werd deze noodkapel in 1958 vervangen door de Kruiskerk, naar een ontwerp van architect G. Bruins. Eind jaren '80 werd de eerste officiële stap gezet voor het samengaan van gereformeerd en hervormd Wolfheze.

Gereformeerd Oosterbeek

De historie van de gereformeerde kerk voert terug naar eind jaren tachtig van de negentiende eeuw.

Tot de kerkelijke gemeenschap behoorden toen ook nog Doorwerth, Heelsum en Wolfheze. In 1891 werd het eerste godshuis in gebruik genomen aan de Van Toulon van der Koogweg, ongeveer op de plek waar nu de Vredebergkerk staat. Door het toenemend aantal gelovigen was er behoefte aan een groter kerkgebouw en in december 1925 kreeg gereformeerd Oosterbeek een nieuwe kerk eveneens aan de

Van Toulon van der Koogweg/hoek Jacobaweg. Dit gebouw werd zwaar verwoest in de oorlog, voor wederopbouw op dezelfde locatie werd geen toestemming verkregen. Wel was het oude terrein

schuin aan de overkant beschikbaar, waar in 1950 de eerste steen werd gelegd voor de Vredebergkerk, het huidige kerkgebouw in Oosterbeek, naar het ontwerp van W. Verschoor. Een jaar later werd de kerk in gebruik genomen. In 1995 ging de Gereformeerde kerk Doorwerth Heveadorp een federatie aan met de Hervormde Gemeente van Doorwerth en ging zelfstandig verder.

Gereformeerd Wolfheze

In het allereerste begin vielen de gereformeerden van Wolfheze onder Oosterbeek en werd er gekerkt in de kerk aan de Van Toulon van der Koogweg. Later mocht eenmaal per maand gebruik gemaakt worden van de 'Stichtingskerk' op het terrein van het Psychiatrisch Ziekenhuis. Gedacht werd aan een eigen gebouw, dat er ook kwam. Vlak na de nieuwe kerk in Oosterbeek, werd in mei 1926 in Wolfheze de Gereformeerde Kerk aan de Lawijckerhof in gebruik genomen. Voor de gereformeerden in Wolfheze betekende dat dat ze 's zondags niet meer heen en weer hoefden naar Oosterbeek. Een paar jaar later wordt de gereformeerde kerk van Wolfheze zelfstandig.

In september 1944 liep de kerk zware beschadigingen op, die na de oorlog werden hersteld. Een ingrijpende verbouwing vond plaats in 1948, voornamelijk aan de buitenzijde van de kerk, in 1978 volgde een interieurwijziging. Eind jaren '80 kwam in Wolfheze het besef, dat er gestreefd moet worden naar samenwerking en de eerste stappen naar federatie werden al in die tijd gezet. Vanaf 1996 gaan de hervormde en gereformeerden samen en werd er afwisselend een viering gehouden in de Gereformeerde Kerk en de Kruiskerk. Na sluiting van de Kruiskerk volgde in 1998 nog een verbouwing aan de Burchtkerk om er een nieuwe gezamenlijke kerk van te maken. Vanaf dat moment kreeg deze kerk de naam Open Hof Kerk, waarmee werd aangegeven dat de Samen op Weg gemeente een nieuwe start maakte.

Samengaan

In Wolfheze kwam de intentie om samen verder te gaan veel eerder op gang dan in Oosterbeek. Al in de jaren '70 van de vorige eeuw werden de eerste stappen gezet en eind jaren '80 gaven de gemeenteleden aan dat ze voor verdere groei in de samenwerking waren. Op 1 januari 1996 was de Samen op Weg gemeente in Wolfheze een feit. Een jaar later besluiten ook de Gereformeerde Kerk en de Hervormde Gemeente Oosterbeek-Wolfheze met elkaar in gesprek te gaan, waarbij ook gereformeerd Wolfheze zich in de eindfase aansloot. De besprekingen vergden meer tijd dan voorzien, waardoor pas op 1 januari 2007 de fusie een feit was. Besloten werd om de Vredebergkerk te verbouwen en de Goede Herderkerk af te stoten. Vanaf 2009 werden de zondagmorgen diensten gehouden in de vernieuwde Vredebergkerk, de Oude kerk en de Open Hof Kerk in Wolfheze. Het afnemend kerkbezoek en financiële beperkingen waren er de oorzaak van dat de kerkenraad van de

Protestantse Gemeente te Oosterbeek-Wolfheze besloot om de zondagmorgen diensten in de voormalig hervormde Oude Kerk in Oosterbeek en de voormalig gereformeerde Open Hofkerk aan de Lawijckerhof in Wolfheze nog maar eens per maand te laten plaatsvinden, als overgang naar de sluiting per 1 januari 2018. Op dit moment vinden de reguliere kerkdiensten van de Protestantse Gemeente Oosterbeek-Wolfheze plaats in de Vredebergkerk aan de Van Toulon van der Koogweg. De Oude Kerk wordt gebruikt voor vespers, voor rouw- en trouwdiensten, voor muziekuitvoeringen en andere culturele activiteiten. De Open Hof Kerk en het daarbij behorende verenigingsgebouw zijn afgestoten.

Bronnen: Bep van Arkel (archiefwerk), Ulbe Anema (Het kerkleven in Wolfheze in de 20ste eeuw) en Geert Maassen(Gereformeerden in Oosterbeek, Wolfheze, Heveadorp en Doorwerth)

Opgetekend door Jet Kooderings februari 2019